

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (seitsmes koda)

15. september 2022*

Eelotsusetaotlus – Sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimine – Määrus (EÜ) nr 883/2004 – Artikkel 13 – Kohaldatava õiguse kindlaksmääramine – Ühelt poolt Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Šveitsi Konföderatsiooni vaheline isikute vaba liikumist käsitlev kokkulepe – II lisa – Artikli 1 lõige 2 – Advokaadi kutsealal tegutsev isik, kelle isiklike ja kutsealaste tegevuste huvikese asub Šveitsis ja kes tegutseb kõnealusel kutsealal ka kahes muus liikmesriigis – Ennetähtaegse vanaduspensioni määramise taotlus – Riigisisised õigusnormid, mille järgi nõutakse huvitatud isikult kõnealusel kutsealal tegutsemisest loobumist nii asjasse puutuva liikmesriigi territooriumil kui ka välismaal

Kohtuasjas C-58/21,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Verwaltungsgericht Wieni (Viini halduskohus, Austria) 21. jaanuari 2021. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 1. veebruaril 2021, menetluses

FK

menetluses osales:

Rechtsanwaltskammer Wien,

EUROOPA KOHUS (seitsmes koda),

koosseisus: koja president J. Passer, kohtunikud F. Biltgen (ettekandja) ja M. L. Arastey Sahún,

kohtujurist: J. Richard de la Tour,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- FK, esindaja: *Rechtsanwalt* W. Polster,
- Austria valitsus, esindajad: A. Posch ja E. Samoilova,
- Euroopa Komisjon, esindajad: B.-R. Killmann ja D. Martin,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 883/2004 sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta (ELT 2004, L 166, lk 1; ELT eriväljaanne 05/05, lk 72; parandus ELT 2009, L 202, lk 90) artikli 13 lõike 2 punkti b.
- 2 Taotlus on esitatud FK ja Rechtsanwaltskammer Wiener (Viini advokatuur, Austria) vahelises kohtuvaidluses, mis käsitleb FK esitatud ennetähtaegse vanaduspensioni määramise taotluse rahuldamata jätmist.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Määrus nr 883/2004

- 3 Määruse nr 883/2004 artikkel 1 „Mõisted“ on sõnastatud järgmiselt:

„Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

[...]

- x) *eelpension* – kõik rahalised hüvitised, välja arvatud töötushüvitis või varajane vanadushüvitis, mida makstakse teatud vanusest alates töötajatele, kes on tasustatavat tegevust vähendanud, sellest loobunud või selle peatanud kuni vanaduspensioni- või eelpensionieani, mille saamise tingimuseks pole asjaomase isiku kättesaadavus pädeva riigi tööhõiveteenistustele; varajane vanadushüvitis – hüvitis, mida makstakse enne tavalisse pensioniõiguslikku ikka jõudmist ning mille maksmist kas jätkatakse pärast nimetatud ikka jõudmist või vahetab selle välja mõni teine vanadushüvitis;

[...]“.

- 4 Selle määruse artiklis 3 „Reguleerimisala“ on ette nähtud:

„1. Käesolevat määrust kohaldatakse kõigi õigusaktide suhtes, mis reguleerivad järgmisi sotsiaalkindlustusliike:

[...]

- d) vanadushüvitised;

[...]

i) eelpensionihüvitised;

[...]“.

5 Määruse artikli 11 lõikes 1 ja lõike 3 punktis a on sätestatud:

„1. Käesoleva määruse reguleerimisalasse kuuluvate isikute suhtes kohaldatakse üksnes ühe liikmesriigi õigusakte. Sellised õigusaktid määratakse kindlaks kooskõlas käesoleva jaotisega.

[...]

3. Arvestades artiklites 12–16 sätestatud:

a) liikmesriigis töötava või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutseva isiku suhtes kohaldatakse selle liikmesriigi õigusakte.“

6 Määruse artikli 13 lõikes 2 on sätestatud:

„Isiku suhtes, kes tavaliselt on tegev füüsilisest isikust ettevõtjana kahes või mitmes liikmesriigis, kohaldatakse õigusakte järgmiselt:

a) elukohajärgse liikmesriigi õigusakte, kui oluline osa tema tegevusest toimub selles liikmesriigis, või

b) selle liikmesriigi õigusakte, kus asub tema tegevuste huvikese, kui ta ei ela ühes neist liikmesriikidest, kus toimub oluline osa tema tegevusest.“

7 Määruse nr 883/2004 artikli 14 lõigetes 1–3 on sätestatud:

„1. Artikleid 11–13 ei kohaldata vabatahtliku kindlustuse ja kohustusliku kindlustuse vabatahtliku jätkamise suhtes, välja arvatud juhul, kui mõne artikli 3 lõikes 1 nimetatud kindlustusliigi kohta on mõnes liikmesriigis üksnes vabatahtlik kindlustusskeem.

2. Kui liikmesriigi õigusaktidest tulenevalt kohaldatakse asjaomase isiku suhtes kohustuslikku kindlustust selles liikmesriigis, ei või tema suhtes kohaldada vabatahtlikku kindlustusskeemi või kohustusliku kindlustuse vabatahtliku jätkamise skeemi teises liikmesriigis. Kõigil muudel juhtudel, kui antud kindlustusliigi puhul on valida mitme vabatahtliku kindlustusskeemi või kohustusliku kindlustuse vabatahtliku jätkamise skeemi vahel, liitub asjaomane isik üksnes skeemiga, mille ise valib.

3. Invaliidsus-, vanadus- ja toitjakaotuspensioni puhul võib asjaomane isik siiski ühineda liikmesriigi vabatahtliku kindlustuse või kohustusliku kindlustuse vabatahtliku jätkamise skeemiga sellest hoolimata, et talle kohustuslikult kohaldatakse teise liikmesriigi õigusakte, tingimusel et tema suhtes on tema karjääri mingil etapil kohaldatud esimese liikmesriigi õigusakte seoses töö või füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemisega ja kui selline kattumine on esimese liikmesriigi õigusaktide alusel selgesõnaliselt või kaudselt lubatud.“

8 Määruse artikli 90 lõikes 1 on ette nähtud:

„1. Nõukogu [14. juuni 1971. aasta] määrus (EMÜ) nr 1408/71 [sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate, füüsilisest isikust ettevõtjate ja nende pereliikmete suhtes (muudetud ja ajakohastatud nõukogu 2. detsembri 1996. aasta määrusega (EÜ) nr 118/97 (EÜT 1997, L 28, lk 1; ELT eriväljaanne 05/03, lk 3))] tühistatakse alates käesoleva määruse kohaldamiskuupäevast.

Määrus (EMÜ) nr 1408/71 jääb jõusse ning säilitab õigusliku mõju järgmistel eesmärkidel:

[...]

c) [2. mai 1992. aasta] Euroopa Majanduspiirkonna [(EMP)] leping [(EÜT 1994, L 1, lk 3; ELT eriväljaanne 11/52, lk 3)] ja [ühelt poolt] Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Šveitsi Konföderatsiooni vaheline leping isikute vaba liikumise kohta ning muud lepingud, mis sisaldavad viidet määrusele (EMÜ) nr 1408/71, kuni nimetatud lepinguid pole muudetud käesolevat määrust silmas pidades.“

Määrus (EÜ) nr 987/2009

9 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. septembri 2009. aasta määruse (EÜ) nr 987/2009, milles sätestatakse määruse nr 883/2004 rakendamise kord (ELT 2009, L 284, lk 1), artikli 14 „Täpsustused [määruse nr 883/2004] artiklite 12 ja 13 kohta“ lõigetes 6, 8 ja 9 on ette nähtud:

„6. [Määruse nr 883/2004] artikli 13 lõike 2 kohaldamisel osutatakse sõnadega „kes tavaliselt on tegev füüsilisest isikust ettevõtjana kahes või mitmes liikmesriigis“ eelkõige isikule, kes füüsilisest isikust ettevõtjana teostab kahes või mitmes liikmesriigis korraga või vaheldumisi ühte või enamat tegevust olenemata nende tegevuste iseloomust.

[...]

8. [Määruse nr 883/2004] artikli 13 lõigete 1 ja 2 kohaldamisel tähendab ühes liikmesriigis toimunud „oluline osa palgatööst või ettevõtlusest“ seda, et selles liikmesriigis toimub kvantitatiivselt märkimisväärne osa tema tegevusest töötajana või füüsilisest isikust ettevõtjana, ilma et see peaks tingimata olema suurem osa sellest tegevusest.

Et määrata kindlaks, kas oluline osa tegevusest toimub ühes liikmesriigis, võetakse arvesse järgmisi soovituslikke kriteeriumeid:

- a) töötamise puhul tööaeg ja/või töötasu ning
- b) füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise puhul käive, tööaeg, osutatud teenuste arv ja/või sissetulek.

Üldise hinnangu raames on vähem kui 25protsendiline osakaal nimetatud kriteeriumide alusel märk sellest, et oluline osa tegevusest ei toimu asjaomases liikmesriigis.

9. [Määruse nr 883/2004] artikli 13 lõike 2 punkti b kohaldamisel määratakse füüsilisest isikust ettevõtja „tegevuste huvikese“ kindlaks, võttes arvesse kõiki elemente, millest koosneb tema ametialane tegevus, eelkõige asjaomase isiku tegevuse kindlat ja pidevat asukohta, tegevuse

tavapärasest iseloomu või kestust, osutatud teenuste arvu ning kõigist asjaoludest ilmnevat asjaomase isiku kavatsust.“

EÜ-Šveitsi kokkulepe

- 10 Ühelt poolt Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Šveitsi Konföderatsiooni vaheline isikute vaba liikumist käsitlev kokkulepe (EÜT 2002, L 114, lk 6), mis kirjutati alla Luxembourgis 21. juunil 1999 ja kiideti Euroopa Ühenduse nimel heaks nõukogu ja komisjoni 4. aprilli 2002. aasta otsusega 2002/309/EÜ, Euratom (teadus- ja tehnikakoostöö kokkuleppe osas) seitsme kokkuleppe sõlmimise kohta Šveitsi Konföderatsiooniga (EÜT 2002, L 114, lk 1; ELT eriväljaanne 11/41, lk 89; edaspidi „EÜ-Šveitsi kokkulepe“), artiklis 8 on sätestatud:

„Kokkuleppeosalised näevad II lisa kohaselt ette sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise eelkõige järgmistel eesmärkidel:

- a) võrdse kohtlemise tagamine;
  - b) kohaldatavate õigusaktide kindlaksmääramine;
  - c) asjaomaste riikide õigusaktide kohaselt arvessevõetavate perioodide kokkuliitmine, et omandada ja säilitada õigus saada hüvitisi ja arvutada selliste hüvitiste suurus;
  - d) hüvitiste maksmine kokkuleppeosaliste territooriumil elavatele isikutele;
  - e) võimuorganite ja asutuste vahelise vastastikuse haldusabi ja koostöö toetamine.“
- 11 EÜ-Šveitsi kokkuleppe II lisa sotsiaalkindlustusskeemide koordineerimise kohta artiklis 1 on ette nähtud:

„1. Kokkuleppeosalised lepivad kokku, et sotsiaalkindlustusskeemide [koordineerimisel] kohaldavad nad omavahel viidatud ühenduse õigusakte kokkuleppe allkirjastamise ajal kehtinud redaktsioonis, vastavalt käesoleva lisa A jaos tehtud muudatustele, või kõnealuste õigusaktidega samaväärseid eeskirju.

2. Käesoleva lisa A jaos esinev mõiste „liikmesriik (liikmesriigid)“ hõlmab lisaks asjaomaste ühenduse õigusaktide reguleerimisalasse kuuluvatele riikidele ka [Šveitsi Konföderatsiooni].“

- 12 II lisa A jagu sisaldab muu hulgas viidet määrusele nr 1408/71 määrusega nr 118/97 muudetud ja ajakohastatud redaktsioonis (edaspidi „määrus nr 1408/71“), samuti nõukogu 21. märtsi 1972. aasta määrusele (EMÜ) nr 574/72, millega määratakse kindlaks määruse nr 1408/71 rakendamise kord (EÜT 1972, L 74, lk 1; EÜT eriväljaanne 05/01, lk 83).
- 13 Seda II lisa ajakohastati ühelt poolt Euroopa Ühenduse ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Šveitsi Konföderatsiooni vahelise isikute vaba liikumist käsitleva kokkuleppe alusel loodud ühiskomitee 31. märtsi 2012. aasta otsusega nr 1/2012, millega asendati nimetatud kokkuleppe sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimist käsitlev II lisa (ELT 2012, L 103, lk 51), mis jõustus 1. aprillil 2012. Nüüd on samas lisa viidatud määrustele nr 883/2004 ja nr 987/2009.

- 14 Peale selle kehtib määrus nr 1408/71 (mis asendati määrusega nr 883/2004) – küll alles alates 1. jaanuarist 2005 – vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. aprilli 2005. aasta määruse (EÜ) nr 647/2005, millega muudetakse määrust nr 1408/71 ning määrust nr 574/72 (ELT 2005, L 117, lk 1), artiklile 3 samuti „vabakutseliste ühingute pensioniasutuste pensioniskeemide“ suhtes, mille hulka kuulub vanaduspension, mida makstakse sellise advokaadina tegutsemise järel, nagu on kõne all põhikohtuasjas.

Austria õigus

- 15 Õigusnormid, mis käsitlevad advokatuuri liikmeks võtmist Austrias ja vastava vanaduspensioni saamist, sisalduvad 15. juuli 1868. aasta advokatuuriseaduse (Rechtsanwaltsordnung; *RGBl.*, 96/1868) 23. detsembri 2020. aasta redaktsiooni (*BGBI.* I, 156/2020, edaspidi „advokatuuriseadus“) §-des 49 ja 50.
- 16 Advokatuuriseaduse § 49 lõige 2 on sõnastatud järgmiselt:
„Sissemaksete tasumise kohustus on põhimõtteliselt kõigil Austria advokatuuri liikmena registreeritud isikutel või neil, kes on Austria advokatuuri peetavas advokaatide nimekirjas Euroopa Liidu liikmesriigi kodanikena, samuti Austria advokatuuri liikmena registreeritud advokaadikutse taotlejatel, v.a juhul, kui nad on muude õigusnormide alusel advokaadi kutsealal tegutsemise tõttu juba mõne Euroopa Liidu liikmesriigi, mõne [EMP] lepingu osalisriigi või Šveitsi Konföderatsiooni vanaduspensioniskeemis kohustuslikult kindlustatud. Kaks või enam advokatuuri võivad luua ka ühise pensioniskeemi.“
- 17 Advokatuuriseaduse § 50 lõikes 1 on sisuliselt ette nähtud, et igal advokaadi kutsealal tegutseval isikul on õigus vanaduspensionile, invaliidsuspensionile või toitjakaotuspensionile, kui selleks nõutavad tingimused on täidetud ja kui toimub sündmus, mis annab õiguse saada vastavat hüvitist.
- 18 Advokatuuriseaduse § 50 lõike 2 kohaselt tuleb see õigus määratleda pensioniasutuste põhikirjas vastavalt kindlaksmääratud eeskirjadele. Advokatuuriseaduse § 50 lõike 2 punkti 2 alapunkti c alapunktis aa on täpsustatud, et ennetähtaegse vanaduspensioni saamiseks peab isik loobuma advokaadi kutsetegevusest nii enda riigi territooriumil kui ka välismaal.
- 19 Austria advokatuuride üldkogu volinike koosoleku otsuse, mis käsitleb Austria advokatuuride pensioniasutuste osa A (Verordnung der Vertreterversammlung des österreichischen Rechtsanwaltskammertages über die Versorgungseinrichtungen Teil A der österreichischen Rechtsanwaltskammern; Sitzung Teil A 2018) (edaspidi „osa A 2018. aasta põhikiri“) § 26 lõike 1 punktis 8 on ennetähtaegse vanaduspensioni saamise tingimusena samuti ette nähtud, et isik loobuks advokaadina tegutsemisest „kõikjal“.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 20 1954. aastal sündinud FK on nii Poola kui ka Saksamaa kodanik. Alates 8. märtsist 1984 on ta Kölni (Saksamaa) advokatuuri liige. Ta ei tegutse seal mitte ainult advokaadina (Rechtsanwalt), vaid ka poola keelest tõlkiva vandetõlgi ja -tõlkijana. Advokaadina tegutsemise algusest peale tegi ta sissemakseid Nordrhein-Westfaleni liidumaa (Saksamaa) pensioniskeemi.

- 21 Aastal 1996 võeti FK Viini advokatuuri (Austria) liikmeks ja ta tegutses seal advokaadina lisaks oma tegevusele Saksamaal. Alates Austria advokatuuri liikmeks saamisest tegi FK sissemaksid Austria pensioniskeemi.
- 22 FK tegevuste huvikese jäi Kölni kuni 2007. aastani, mil ta viis oma elukoha ja tegevuste huvikeskme üle Šveitsi, kus ta tegutseb nüüd advokaadina, kes on registreeritud liidu liikmesriigi või EFTA osalisriigi kodanikust advokatuuri liikmena, sest ta on Kölni advokatuuri liige.
- 23 Sellest ajast alates on FK tegutsenud järjest vähem advokaadina Saksamaal ja selle võrra on ta tegutsenud advokaadina rohkem Šveitsis, nimelt viimati töötas FK 70% oma tööajast advokaadina Šveitsi büroos, seevastu Saksamaa büroos oli ta 25% ajast ja Austria omas 5%. Pealegi ei ületanud FK Austria büroos töötatud aeg kunagi 10% tema kogutööajast samal kutsealal.
- 24 FK saab alates 2018. aastast ennetähtaegset vanaduspensioni Saksamaal, jätkates seal advokaadina tegutsemist.
- 25 FK teeb ühtlasi sissemaksid Šveitsi üldisse pensioniskeemi.
- 26 FK esitas 16. oktoobril 2017 Viini advokatuurile taotluse ennetähtaegse vanaduspensioni saamiseks alates 1. novembrist 2017 ja märkis, et loobub advokaadina tegutsemisest Austrias, jäädes samal ajal Kölni advokatuuri liikmeks ning liidu liikmesriigi või EFTA osalisriigi kodanikust advokatuuri liikmeks Šveitsis.
- 27 Viini advokatuuri komisjoni 29. mai 2018. aasta otsusega jäeti see taotlus rahuldamata, tuginedes osa A 2018. aasta põhikirja §-dele 26 ja 29, mille kohaselt eeldab vanaduspensioni saamine seda, et isik loobub advokaadi kutsealal tegutsemisest „kõikjal“.
- 28 FK esitas 3. augustil 2018 selle otsuse peale kaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule, Verwaltungsgericht Wienile (Viini halduskohus, Austria), kes jättis selle otsuse muutmata.
- 29 FK esitas Verwaltungsgericht Wieneri (Viini halduskohus) otsuse peale erakorralise kassatsioonkaebuse Verwaltungsgerichtshofile (Austria kõrgeim halduskohus). Viimane tühistas selle otsuse sisuliselt põhjendusel, et Verwaltungsgericht Wien (Viini halduskohus) oli jätnud liidu õiguse seisukohast tähtsad faktilised asjaolud tuvastamata, kuigi FK väitis, et riigisisesed õigusnormid, mille järgi on vanaduspensioni saamise tingimus see, et isik loobub advokaadina tegutsemisest nii enda riigi territooriumil kui ka välismaal, on liidu õigusega vastuolus.
- 30 Põhikohtuasja menetlev eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et kuni 1. jaanuarini 2005 olid nii Saksamaal kui ka Austrias eriskeemid, mida kohaldati füüsilisest isikust ettevõtjate, sealhulgas advokaadina tegutsevate isikute suhtes, määruse nr 1408/71 kohaldamisalast selle määruse II lisa alusel välja jäetud. Alles kõnealusest kuupäevast alates on määrus nr 1408/71 nende isikute suhtes kohaldatav; seda pärast määruse muudatust, milles sätestati, et mis tahes eelneva ajavahemiku eest ei saada õigusi, isegi kui arvesse võetakse varem töötatud aega.
- 31 See kohus leiab, et määramaks kindlaks, milliseid õigusnorme kohaldatakse isiku suhtes, kes samamoodi kui FK tegutseb füüsilisest isikust ettevõtjana kahes või kolmes liikmesriigis, tuleb kohaldada määruse nr 883/2004 artikli 13 lõiget 2.

- 32 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on tekkinud küsimus, kuidas tõlgendada seda sätet juhul, kui isiku tegevuste huvikese ja tema elukoht ei asu liikmesriigis, sest selle sätte grammatilise tõlgenduse kohaselt ei ole liikmesriigi õigusaktid niisuguses olukorras kohaldatavad.
- 33 Juhul kui Austria õigusnormid on kohaldatavad, küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus veel, kas advokatuuriseadus on kooskõlas liidu õigusega, eelkõige võrdse kohtlemise ja diskrimineerimiskeelu põhimõtetega, õigusega eraomandile ning isikute vaba liikumisega või asutamisvabadusega, ning kui see nii ei ole, siis kas advokatuuriseaduse § 50 lõike 2 punkti 2 punkti c alapunkt aa tuleb jätta liidu õiguse esimuse põhimõtte alusel kohaldamata.
- 34 Rõhutades, et põhikohtuasjas esineb vaieldamatult liidu õiguse kohaldamisalasse kuuluv piiriülene olukord, sest FK tegutseb kahes liikmesriigis ja Austria õigusnorm mõjutab puudutatud isiku õiguslikku olukorda Saksamaal, tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohus meelde, et Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 17 kohaselt on omandiõigus – ja seega ka seadusjärgsete sotsiaalhüvitistega seotud varalised huvid nagu vanaduspensionid – võõrandamatu(d) ja niisuguse põhiõiguse piirangud peavad olema põhjendatud üldise huviga, olema sobivad taotletava eesmärgi saavutamise tagamiseks ning proportsionaalsed. Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on kahtlusi küsimuses, kas asjaomased huvid õigustavad seda, et vanaduspensionid saamise tingimuseks on see, et isik loobub advokaadina tegutsemisest nii Austrias kui ka välismaal. Nimelt võivad põhikohtuasjas kõne all olevad õigusnormid kujutada endast piirangut asutamisvabadusele, mis on tagatud põhiõiguste harta artikli 15 lõikega 2 koostoimes ELTL artikliga 49.
- 35 Lisaks juhib eelotsusetaotluse esitanud kohus tähelepanu asjaolule, et liidu õigus lubab oma olemusest lähtudes jätkata tegevust liikmesriikides, saades samas vanaduspensionid teises liikmesriigis, eelkõige seetõttu, et sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise raames on otsesõnu käsitletud liikmesriikide erineva pensioniea küsimust.
- 36 Neil asjaoludel otsustas Verwaltungsgericht Wien (Viini halduskohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kuidas tuleb tõlgendada [määruse nr 883/2004] artikli 13 lõike 2 punkti b olukorras, kus isiku tegevuste huvikese on kolmandas riigis, kus on ka tema elukoht, ja asjaomane isik tegutseb peale selle veel kahes liikmesriigis (Saksamaa Liitvabariik ja Austria), kusjuures tema tegevus neis liikmesriikides jaguneb nii, et valdav osa sellest toimub ühes liikmesriigis (käesoleval juhul Saksamaa Liitvabariigis)?
- Kui esimeses küsimuses viidatud sätte tõlgendamise tulemusel on kohaldatav Austria õigus, siis [esitatakse lisaks järgmine küsimus]:
2. kas [advokatuuriseaduse] § 50 lõike 2 punkti 2 alapunkti c alternatiiv aa ja osa A 2018. aasta põhikirja § 26 lõike 1 punkt 8, mis on kehtestatud esimesena viidatud sätte alusel, on liidu õiguse kohaselt lubatavad või on need osas, milles vanaduspensionid määramise tingimuseks nähakse ette advokaadi kutsetegevusest loobumine Austrias ja välismaal (§ 50 lõike 2 punkti 2 alapunkti c alternatiiv aa) või kõikjal (osa A 2018. aasta põhikirja § 26 lõike 1 punkt 8), vastuolus liidu õiguse ja selle alusel tagatud õigustega?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Sissejuhatavad märkused

- 37 Esimese küsimuse sõnastuse kohta tuleb märkida, et nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktidest 11–13, siis EÜ-Šveitsi kokkuleppe II lisa artikli 1 lõike 2 alusel käsitatakse selle lisa A jaos kasutatud mõistet „liikmesriik (liikmesriigid)“ nii, et see viitab lisaks nende õigusaktide reguleerimisalasse kuuluvatele liidu liikmesriikidele ka Šveitsi Konföderatsioonile.
- 38 Kuivõrd EÜ-Šveitsi kokkuleppe II lisa A jaos (selle eri versioonides) on otsesõnu mainitud määruseid nr 1408/71 ja nr 883/2004, laiendab see kokkulepe seega nende määruste kohaldamisala Šveitsi Konföderatsioonile, mistõttu ei tule Šveitsi Konföderatsiooni käsitada käesoleva kohtuasja lahendamisel mitte kolmanda riigina, vaid liikmesriigina – vastupidi sellele, mida vaikimisi eeldab eelotsusetaotluse esitanud kohus esimeses küsimuses.

Esimene eelotsuse küsimus

- 39 Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, millist õigust tuleb kohaldada määruse nr 883/2004 artikli 13 lõike 2 punkti b alusel, kui asjasse puutuva isiku elukoht ja tegevuste huvikese on Šveitsis ning ta tegutseb erinevas ulatuses ka kahes teises liikmesriigis (Saksamaal ja Austrias) EÜ-Šveitsi kokkuleppe II lisa artikli 1 lõike 2 tähenduses.
- 40 Olgu tõdetud, et ELTL artiklis 267 sätestatud liikmesriigi kohtute ja Euroopa Kohtu vahelise koostöö raames on Euroopa Kohtu ülesanne anda liikmesriigi kohtule tarvilik vastus, mis võimaldab viimasel tema menetluses oleva kohtuasja lahendada. Seda arvestades tuleb Euroopa Kohtul temale esitatud küsimused vajaduse korral ümber sõnastada ja selles kontekstis tõlgendada kõiki liidu õiguse sätteid, mida liikmesriigi kohtud vajavad oma menetluses olevate kohtuasjade lahendamiseks, isegi kui viimased ei ole selliseid sätteid Euroopa Kohtule esitatud küsimustes sõnaselgelt maininud (vt eelkõige 19. oktoobri 2017. aasta kohtuotsus Otero Ramos, C-531/15, EU:C:2017:789, punkt 39 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 19. septembri 2018. aasta kohtuotsus González Castro, C-41/17, EU:C:2018:736, punkt 54).
- 41 Järelikult, ehkki eelotsusetaotluse esitanud kohus on formaalselt piirdunud ainult määruse nr 883/2004 artikli 13 lõike 2 punkti b tõlgenduse küsimisega – kuigi eespool, käesoleva kohtuotsuse punktis 38 antud täpsustuse tõttu, mille kohaselt Šveitsi Konföderatsiooni tuleb käsitada „liikmesriigina“, oleks eelotsusetaotlus pidanud käsitlema selle määruse artikli 13 lõike 2 punkti a tõlgendamist –, on Euroopa Kohtu ülesanne tuletada liikmesriigi kohtu esitatud teabest ja eelkõige eelotsusetaotluse põhjendustest need liidu õigusnormid, mida on põhikohtuasja vaidluse eset silmas pidades vaja tõlgendada (vt eelkõige 19. oktoobri 2017. aasta kohtuotsus Otero Ramos, C-531/15, EU:C:2017:789, punkt 40 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 19. septembri 2018. aasta kohtuotsus González Castro, C-41/17, EU:C:2018:736, punkt 55).
- 42 Käesoleval juhul ilmneb eelotsusetaotluses esitatud andmetest, et Euroopa Kohtul tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtule tarviliku vastuse andmiseks tõlgendada liidu õiguse muid sätteid.
- 43 Kohtupraktikast nähtub, et määruse nr 883/2004, aga samuti määruse nr 1408/71 sätetega on kehtestatud koordineerimissüsteem, mis reguleerib kohaldatava õiguse kindlaksmääramist eelkõige nende töötajate ja füüsilisest isikust ettevõtjate suhtes, kes erinevatel asjaoludel

kasutavad oma õigust vabale liikumisele (vt selle kohta 3. aprilli 2008. aasta kohtuotsus Derouin, C-103/06, EU:C:2008:185, punkt 20; 26. oktoobri 2016. aasta kohtuotsus Hoogstad, C-269/15, EU:C:2016:802, punkt 33, ning 16. juuli 2020. aasta kohtuotsus AFMB jt, C-610/18, EU:C:2020:565, punkt 40).

- 44 Selles koordineerimissüsteemis ette nähtud eeskirjade kohaselt kuuluvad asjasse puutuvate isikute suhtes kohaldamisele üksnes ühe liikmesriigi õigusaktid, et vältida probleeme, mis võivad tuleneda mitme liikmesriigi õigusaktide samaaegsest kohaldamisest, ja välistada liidu piires liikuvate isikute ebavõrdne kohtlemine, mis tuleneks kohaldatavate õigusaktide osalisest või täielikust samaaegsest kohalduvusest (vt selle kohta 26. veebruari 2015. aasta kohtuotsus de Ruyter, C-623/13, EU:C:2015:123, punktid 36 ja 37; 26. oktoobri 2016. aasta kohtuotsus Hoogstad, C-269/15, EU:C:2016:802, punktid 35 ja 36, ning 16. juuli 2020. aasta kohtuotsus AFMB jt, C-610/18, EU:C:2020:565, punkt 40).
- 45 See ainult ühe liikmesriigi õigusaktide kohaldamise põhimõte väljendub eelkõige määruse nr 883/2004 artiklis 13, mis määrab kindlaks kahes või enamas liikmesriigis töötava isiku suhtes kohaldatavad õigusaktid ning selle lõikes 2 on sätestatud, et isiku suhtes, kes tavaliselt on tegev füüsilisest isikust ettevõtjana kahes või mitmes liikmesriigis, kohaldatakse elukohajärgse liikmesriigi õigusakte, kui oluline osa tema tegevusest toimub selles liikmesriigis (artikli 13 lõike 2 punkt a), või selle liikmesriigi õigusakte, kus asub tema tegevuste huvikese, kui ta ei ela ühes neist liikmesriikidest, kus toimub oluline osa tema tegevusest (artikli 13 lõike 2 punkt a).
- 46 Määruse nr 987/2009 artikli 14 lõikes 8 on täpsustatud, et määruse nr 883/2004 artikli 13 lõigete 1 ja 2 kohaldamisel tähendab ühes liikmesriigis toimunud „oluline osa“ palgatööst või ettevõtlusest seda, et selles liikmesriigis toimub kvantitatiivselt märkimisväärne osa tema tegevusest töötajana või füüsilisest isikust ettevõtjana, ilma et see peaks tingimata olema suurem osa sellest tegevusest. Selleks et teha kindlaks, kas oluline osa tegevusest toimub mingis liikmesriigis, võetakse töötamise puhul arvesse tööaega ja/või töötasu. Nende kriteeriumide täitmine väiksemas ulatuses kui 25% näitab, et oluline osa tegevusest ei toimu selles liikmesriigis (vt selle kohta 19. mai 2022. aasta kohtuotsus Ryanair, C-33/21, EU:C:2022:402, punkt 63).
- 47 Arvestades, et FK elas Saksamaal, kus oli samuti tema tegevuste huvikese enne seda, kui ta viis oma elukoha üle Šveitsi, kus asub praegu tema tegevuste huvikese, tuleb asuda seisukohale, et tema suhtes kuuluvad määruse nr 883/2004 artikli 13 lõike 2 alusel kohaldamisele kas Saksa või Šveitsi õigusnormid.
- 48 Kuivõrd käesoleval juhul märgib eelotsusetaotluse kohus, et FK Austria büroos töötatud aeg ei ületanud kunagi 10% tema kogutööajast advokaadi kutsealal, siis tuleb asuda seisukohale, et määrusega nr 883/2004 kehtestatud kollisiooninormide kohaselt ei ole Austria õigusaktid kohaldatavad.
- 49 Kuigi määrusega nr 883/2004 kehtestatud täieliku ja ühtse kollisiooninormide süsteemi tulemusena piiratakse üldjuhul liikmesriikide seadusandjate pädevust määrata enda äranägemisel riigisiseste õigusaktide ulatust ja kohaldamistingimusi seoses sellega, milliste isikute suhtes need õigusaktid kehtivad ja millisel territooriumil tekivad riigisiseste sätete õiguslikud tagajärjed (vt eelkõige 26. veebruari 2015. aasta kohtuotsus de Ruyter, C-623/13, EU:C:2015:123, punktid 34 ja 35, ning 19. septembri 2019. aasta kohtuotsus van den Berg jt, C-95/18 ja C-96/18, EU:C:2019:767, punkt 50), ei saa see ainult ühe liikmesriigi õigusaktide kohaldamise põhimõte aga võtta liikmesriigilt, kes ei ole pädev liikmesriik määruse nr 883/2004 II jaotise alusel, võimalust maksta teatud tingimustel võõrtöötajale peretoetusi või vanaduspensioni riigisisese

õiguse alusel, isegi kui määruse artikli 13 alusel on võõrtöötajale kohaldatavad muu liikmesriigi õigusaktid (vt selle kohta 23. aprilli 2015. aasta kohtuotsus Franzen jt, C-382/13, EU:C:2015:261, punktid 58–61, ning 19. septembri 2019. aasta kohtuotsus van den Berg jt, C-95/18 ja C-96/18, EU:C:2019:767, punkt 53).

- 50 Määrusega nr 883/2004 kehtestatud kollisiooninormide ainus eesmärk on määrata kindlaks õigus, mida kohaldatakse isikutele, kes on ühes neid reegleid sisaldavates sätetes nimetatud olukordadest (vt selle kohta 26. oktoobri 2016. aasta kohtuotsus Hoogstad, C-269/15, EU:C:2016:802, punkt 37, ja 1. veebruari 2017. aasta kohtuotsus Tolley, C-430/15, EU:C:2017:74, punkt 60). Kõnealuste sätete kui selliste eesmärk ei ole konkreetse sotsiaalkindlustusskeemiga liitumise õiguse või kohustuse olemasolu tingimuste kindlaks määramine (vt selle kohta 11. juuni 1998. aasta kohtuotsus Kuusijärvi, C-275/96, EU:C:1998:279, punkt 29 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 21. veebruari 2013. aasta kohtuotsus Dumont de Chassart, C-619/11, EU:C:2013:92, punkt 39).
- 51 Järelikult jätab määrus nr 883/2004 nii kehtima eri skeemid, millest tulenevad erinevad nõuded eri asutuste suhtes, kelle vastu on hüvitise saajal otsesed õigused kas ainult riigisisese õiguse alusel või siis riigisisese õiguse alusel, mida vajaduse korral täiendab liidu õigus (vt selle kohta 21. veebruari 2013. aasta kohtuotsus Dumont de Chassart, C-619/11, EU:C:2013:92, punkt 40 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 1. veebruari 2017. aasta kohtuotsus Tolley, C-430/15, EU:C:2017:74, punkt 57).
- 52 Seega ei reguleeri määruses nr 883/2004 sätestatud kollisiooninormid küsimust, kas töötajal on õigus hüvitisele, mida ta võis teatava aja jooksul konkreetse liikmesriigi sotsiaalkindlustusskeemi tehtud sisse maksete alusel saada.
- 53 Käesoleval juhul tuleb esiteks rõhutada, et eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab, et sisse makset, mida põhikohtuasja kaebaja tegi eriskeemide alusel, mida kohaldatakse Austrias advokaadina tegutsevate isikute suhtes, olid jäetud määruse nr 1408/71 – mis asendati määrusega nr 883/2004 – kohaldamisalast välja, ning et need makset kuuluvad kõnealuste määruste kohaldamisalasse alles alates 1. jaanuarist 2005. Teiseks ei nähtu Euroopa Kohtu käsutuses olevast toimikust, et põhikohtuasja kaebaja nõuaks, et kohaldataks teistes liikmesriikides töötatud perioodide liitmise või arvessevõtmise eeskirju tema soovitud ennetähtaegse vanaduspensioni määramisel – see põhineb üksnes Austria õiguse kohaldamisel.
- 54 Sellest järeldub, et põhikohtuasjas on küsimus üksnes selles, kas huvitatud isiku suhtes kohaldatakse kõnealuse liikmesriigi õigusnormidega ette nähtud skeemi, millesse ta on sisse makseid teinud, mitte kohaldatava õiguse kindlakstegemises vastavalt määruse nr 883/2004 artiklites 11–13 ette nähtud kollisiooninormidele.
- 55 Seda järeldust kinnitavad ka FK argumendid, mille kohaselt on advokaadina tegutsevatele isikutele kohaldatav eriskeem „vabatahtlik kindlustusskeem või kohustusliku kindlustuse vabatahtliku jätkamise skeem“.
- 56 Kuigi eelotsusetaotluse esitanud kohus peab kontrollima, kas see eriskeem tuleb kvalifitseerida „vabatahtlikuks kindlustusskeemiks või kohustusliku kindlustuse vabatahtliku jätkamise skeemiks“, on kõnealune skeem – vähemalt alates 1. jaanuarist 2005 tehtud sisse maksete puhul – vastavalt määruse nr 883/2004 artikli 14 lõikele 1 koostoimes artikli 14 lõikega 3 jäetud otsesõnu välja selle määrusega kehtestatud kohaldatava õiguse kindlaksmääramise mehhanismi kohaldamisalast. Niisiis võib FK-I olla lubatud osaleda selles kohustusliku kindlustuse vabatahtliku jätkamise skeemis Austrias vaatamata sellele, et tema suhtes kehtivad kohustuslikus

korras teise liikmesriigi – käesoleval juhul Šveitsi – õigusaktid, sest ta hakkas tegema sissemakseid Austrias advokaadina tegutsevate isikute kindlustuse eriskeemi, kui see skeem ei kuulunud määruse nr 1408/71 (mis asendati määrusega nr 883/2004) kohaldamisalasse ning ta jätkas kõnealusesse eriskeemi maksete tegemist.

- 57 Niisuguses olukorras peab huvitatud isikul olema võimalus otsustada jätkata kohustuslikus kindlustusskeemis osalemist või sellest loobumist teatud perioodiks, kuna selline valik mõjutab tulevase sotsiaalkindlustushüvitise suurust (vt selle kohta 12. veebruari 2015. aasta kohtuotsus Bouman, C-114/13, EU:C:2015:81, punkt 58).
- 58 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et määruse nr 883/2004 artikli 13 lõikes 2 ette nähtud kollisiooninormid ei ole kohaldatavad sellise isiku olukorrale, kes elab liikmesriigis, kus asub ka tema tegevuste huvikese, kuid tegutseb samas erinevas ulatuses ka kahes teises liikmesriigis, juhul kui on vaja kindlaks teha, kas tal on otsesed õigused seoses teatava aja jooksul tasutud sissemaksetega ühe nimetatud kahest liikmesriigist asutuste suhtes.

Teine eelotsuse küsimus

- 59 Teise eelotsuse küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas liidu õigust tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus riigisisised õigusnormid, mille kohaselt on soovitud ennetähtaegse vanaduspensioni määramise tingimuseks see, et isik loobub advokaadi kutsealal tegutsemisest nii asjasse puutuva liikmesriigi territooriumil kui ka välismaal.
- 60 Olgu tõdetud, et niisuguse liikmesriigi kodanikust advokaadina tegutseva isiku olukord, kes siirdub teise liikmesriiki, et tegutseda seal vastaval reguleeritud kutsealal, võib kuuluda asutamisvabadust käsitleva ELTL artikli 49 kohaldamisalasse, kui talle maksab tavaliselt klient, või töötajate vaba liikumist käsitleva ELTL artikli 45 kohaldamisalasse, juhul kui tasu tema töö eest makstakse palgana (vt selle kohta 30. novembri 1995. aasta kohtuotsus Gebhard, C-55/94, EU:C:1995:411, punktid 22–25, ja 17. detsembri 2020. aasta kohtuotsus Onofrei, C-218/19, EU:C:2020:1034, punkt 23).
- 61 Küsimuse puhul, kas põhikohtuasjas kõne all olevad Austria õigusnormid kujutavad endast asutamisvabaduse või töötajate vaba liikumise piirangut, tuleb meenutada, et määrus nr 883/2004 ei kehtesta ühist sotsiaalkindlustussüsteemi, vaid jätab kehtima erinevad riigisisemed süsteemid. Liikmesriikidele jääb pädevus korraldada oma sotsiaalkindlustussüsteeme ning liidu tasandil ühtlustamise puudumise korral peab iga liikmesriik määrama oma õigusaktides kindlaks tingimused, mis annavad õiguse sotsiaalkindlustushüvitistele. Liikmesriigid peavad selle pädevuse teostamisel siiski järgima liidu õigust, eelkõige ELTL neid sätteid, mis käsitlevad kõigile liidu kodanikele tagatud vabadust liikuda ja elada liikmesriikide territooriumil (vt eelkõige 21. veebruari 2013. aasta kohtuotsus Salgado González, C-282/11, EU:C:2013:86, punktid 35–37; 5. novembri 2014. aasta kohtuotsus Somova, C-103/13, EU:C:2014:2334, punktid 33–35, ning 21. oktoobri 2021. aasta kohtuotsus Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Warszawie, C-866/19, EU:C:2021:865, punkt 27 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 62 Peale selle on isikute vaba liikumist ja asutamisvabadust käsitlevate ELTL kõigi sätete eesmärk hõlbustada liidu kodanikel mis tahes kutsealal tegutsemist liidu territooriumil ning nende sätetega on vastuolus meetmed, mis võivad need kodanikud asetada ebasoodsasse olukorda, kui nad soovivad tegeleda majandustegevusega mõne teise liikmesriigi territooriumil (vt selle kohta eelkõige 15. detsembri 1995. aasta kohtuotsus Bosman, C-415/93, EU:C:1995:463, punkt 94, ja 5. novembri 2014. aasta kohtuotsus Somova, C-103/13, EU:C:2014:2334, punkt 36).

- 63 Järelikult on nende sätetega vastuolus mis tahes riiklik meede, mis – ka juhul, kui see on kohaldatav ilma kodakondsusest lähtuva diskrimineerimiseta – võib takistada liidu kodanikel ELTLiga tagatud põhivabaduste teostamist või muuta selle teostamise vähem atraktiivseks (vt selle kohta 1. aprilli 2008. aasta kohtuotsus *Gouvernement de la Communauté française ja gouvernement wallon*, C-212/06, EU:C:2008:178, punkt 45, ning 5. novembri 2014. aasta kohtuotsus *Somova*, C-103/13, EU:C:2014:2334, punkt 38).
- 64 Käesoleval juhul tuleb tõdeda, et põhikohtuasjas kõne all olevaid õigusnorme saab vahet tegemata kohaldada kõigile advokaadi kutsealal tegutsevatele isikutele ja need ei kujuta endast seega diskrimineerimist kodakondsuse alusel.
- 65 Siiski tuleb märkida, et niisugune tingimus, nagu on ette nähtud Austria õigusnormides, mis nõuab, et ennetähtaegse vanaduspensioni saamiseks loobuks isik advokaadina tegutsemisest nii enda riigi territooriumil kui ka välismaal, võib pärssida sellise isiku tahet, kellel on õigus niisugust pensioni saada, kasutada oma asutamis- või liikumisvabadust.
- 66 Lisaks, kuigi niisugune loobumine võib olla aktsepteeritav isiku jaoks, kes on oma kutsealal tegutsenud kogu aeg Austrias, võib isikul, kes on kasutanud asutamis- või liikumisvabadust ning kes on muu hulgas sunnitud jätkama oma kutsetegevust teises liikmesriigis, sest ta ei ole seal jõudnud seadusjärgsesse pensioniikka, olla seda raskem aktsepteerida.
- 67 Sellest järeldub, et põhikohtuasjas kõne all olevad õigusnormid kujutavad endast ELTL artiklitega 45 ja 49 tagatud vabaduste piirangut, mis võib olla lubatud üksnes tingimusel, kui see järgib EL toimimise lepinguga kooskõlas olevat õiguspärast eesmärki ja kui see on põhjendatud ülekaaluka üldise huviga. Peale selle peab niisuguses olukorras taolise meetme kohaldamine olema sobiv kõnealuse eesmärgi saavutamiseks ega või minna kaugemale, kui on taotletava eesmärgi saavutamiseks vajalik (vt eelkõige 16. mai 2013. aasta kohtuotsus *Wencel*, C-589/13, EU:C:2013:303, punkt 70 ja seal viidatud kohtupraktika, 5. novembri 2014. aasta kohtuotsus *Somova*, C-103/13, EU:C:2014:2334, punkt 46, ning 17. detsembri 2020. aasta kohtuotsus *Onofrei*, C-218/19, EU:C:2020:1034, punkt 32).
- 68 Austria valitsus kinnitab, et asjaomast meedet põhjendav ülekaalukas üldine huvi tuleneb põhikohtuasjas käsitletava skeemi eesmärgist, milleks on varasema sissetuleku asendamine kõne all oleva pensioniga, mille juurde ei peaks kuuluma täisajaga töötamisest saadav tulu. Eesmärk ei ole mitte ainult selles, et kaitsta veel advokaadina tegutsevaid isikuid nende isikute pakutava konkurentsi eest, kes on juba pensionil, vaid ka see, et tagada niisuguse vanaduspensioniskeemi rahaline kestlikkus, mis ei kuulu üldisesse vanaduspensioniskeemi ja mida rahastatakse jooksvalt finantseeritava pensioniskeemina, mitte kogumispensioni skeemina.
- 69 Siinkohal olgu sedastatud, et Euroopa Kohus on tunnustanud selliste tööhõivepoliitika eesmärkide õiguspärasust nagu need, mille eesmärk on eelkõige kehtestada tegevuse kohustusliku lõpetamise vanuse piiranguid ja soodustada tasakaalustatuma vanuselise struktuuri siseseadmist (vt selle kohta 21. juuli 2011. aasta kohtuotsus *Fuchs ja Köhler*, C-159/10 ja C-160/10, EU:C:2011:508, punkt 50).
- 70 Nimelt ei saa niisuguse tööhõivepoliitikat hõlmava üldise huvi eesmärgi õiguspärasust põhjendatult kahtluse alla seada, sest vastavalt EL lepingu artikli 3 lõike 3 esimesele lõigule kuulub tööhõive kõrge taseme edendamine Euroopa Liidu taotletavate eesmärkide hulka (vt selle kohta 2. aprilli 2020. aasta kohtuotsus *Comune di Gesturi*, C-670/18, EU:C:2020:272, punkt 36 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 71 Kuigi ei saa vastu vaielda sellele, et riigisisesed õigusnormid, mis reguleerivad tööturгу selleks, et vabastada pensionieale lähenevate isikute töökohad ja tagada kutsealal tegutsevate isikute vahel aus konkurents, on taotletava eesmärgi saavutamiseks sobivad, tuleb seevastu tõdeda, et kuna nendega nõutakse, et asjasse puutuv isik loobuks advokaadina tegutsemisest nii kõnealuse liikmesriigi territooriumil kui ka välismaal, ei saa välistada, et need lähevad kaugemale sellest, mis on nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalik.
- 72 Riigisisesed õigusnormid, millega nõutakse, et isik loobuks advokaadina tegutsemisest nii vastava liikmesriigi territooriumil kui ka välismaal, selleks et kaitsta sellel kutsealal edasi tegutsevaid isikuid niisuguste isikute pakutava konkurentsi eest, kes on juba kasutanud oma õigust pensionile, näivad minevat kaugemale sellest, mis on vajalik nimetatud eesmärgi saavutamiseks, sest seda eesmärki on võimalik saavutada nii, et mis tahes kutsealasest tegevusest loobumise nõude puhul piirduakse ainult kõnealuse riigi territooriumi või mõne teise liikmesriigi konkreetse geograafilise piirkonnaga. Sellised õigusnormid jätavad pealegi tähelepanuta asjaolu, et pensioniõiguse saamise ja säilitamise tingimused ei ole liikmesriikide vahel ühtlustatud, vaid üksnes koordineeritud liidu õigusega, ning et isikud võivad olla kohustatud jätkama tegevust kutsealal teistes liikmesriikides selleks, et omandada pensioniõigust asjaomaste riigisisesete õiguste alusel.
- 73 Peale selle näib tingimus, mille kohaselt peab huvitatud isik loobuma advokaadi kutsealal tegutsemisest nii oma riigi territooriumil kui ka välismaal, minevat kaugemale sellest, mis on vajalik selleks, et vältida, et ennetähtaegsele vanaduspensionile lisaks saadakse sissetulekut, mida makstakse täistööajaga tegutsemise eest.
- 74 Kõnealuse eriskeemi rahalise kestlikkuse eesmärgi kohta olgu märgitud, et kuigi on tõsi, et sotsiaalkindlustussüsteemi rahalise tasakaalu tõsise kahjustamise oht võib endast kujutada üldisest huvist tulenevat ülekaalukat põhjust (vt eelkõige 28. aprilli 1998. aasta kohtuotsus Kohll, C-158/96, EU:C:1998:171, punkt 41, ja 11. jaanuari 2007. aasta kohtuotsus ITC, C-208/05, EU:C:2007:16, punkt 43), ei ilmne Austria valitsuse selgitustest siiski selgelt, kuidas selle eriskeemi rahastamissüsteem, mis sõltub skeemi alusel soodustatud isikute sisse maksetest, võib saada tõsiselt kahjustada sellega, et eriskeemist ennetähtaegse pensioni saajad jätkavad töötamist teistes liikmesriikides.
- 75 Seega, kuigi lõppastmes on eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne kindlaks teha, kas ja mil määral vastavad need riigisisesed õigusnormid asjaomase eriskeemi rahalise kestlikkuse eesmärgi saavutamise proportsionaalsuse tingimusele, ilmneb Euroopa Kohtu käsutuses oleva toimiku põhjal, et seda eesmärki on võimalik saavutada vähem piiravate vahenditega.
- 76 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb teisele küsimusele vastata, et ELTL artikleid 45 ja 49 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus riigisisesed õigusnormid, mille kohaselt on soovitud ennetähtaegse vanaduspensionimääramise tingimuseks see, et isik loobub advokaadina tegutsemisest, ilma et eeskätt võetaks arvesse liikmesriiki, milles isik vastaval kutsealal tegutseb.

Kohtukulud

- 77 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (seitsmes koda) otsustab:

- 1. Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta määruse (EÜ) nr 883/2004 sotsiaalkindlustussüsteemide koordineerimise kohta artikli 13 lõikes 2 ette nähtud kollisiooninormid ei ole kohaldatavad sellise isiku olukorrale, kes elab liikmesriigis, kus asub ka tema tegevuste huvikese, kuid tegutseb samas erinevas ulatuses ka kahes teises liikmesriigis, juhul kui on vaja kindlaks teha, kas tal on otsesed õigused seoses teatava aja jooksul tasutud sissemaksetega ühe nimetatud kahest liikmesriigist asutuste suhtes.**
- 2. ELTL artikleid 45 ja 49 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus riigisisese õigusnormid, mille kohaselt on soovitud ennetähtaegse vanaduspensioni määramise tingimuseks see, et isik loobub advokaadina tegutsemisest, ilma et eeskätt võetaks arvesse liikmesriiki, milles isik vastaval kutsealal tegutseb.**

Allkirjad